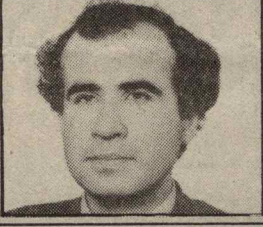

Dunyada her uç dakikada bir işçi hayatını kaybediyor

Doç. Dr. Tankut CENTEL

Tercan'da doğdu. İ.Ü. Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. "Çocuklar İle Gençlerin İş Güvenliği" adlı teziyle, hukuk doktoru ve "İş Hukukunda Ücret" adlı çalışmasıyla da doçent unvanını aldı. Halen İstanbul Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Anabilim Dalı'nda öğretim üyesidir.

1985'te meydana gelen 150 bin iş kazasında, 1600 işçi hayatını kaybetmiş ve 2 bin 800 işçi de, sürekli iş göremez duruma düşmüş, yani sakat kalmıştır

ÇALIŞMA ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 4-10 Mayıs günlerinin "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası" olarak kutlanmasını kararlaştırmıştır. Bu vesileyle, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunu, ülkemizde bir kez daha gündeme getirilmektedir.

Gerçekten, günümüzde giderek hızlanan teknolojik gelişme, iş kazaları ile meslek hastalıklarındaki artışa yol açmaktadır. Nitekim, doğrudan sanayi alanına yansıyan teknolojik gelişme, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün raporlarına göre, dünyada her üç dakikada bir işçinin iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle hayatını kaybetmesine ve her geçen saniyede de en az üç işçinin yaralanmasına neden olmaktadır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin bu olumsuz gelişmeler, sanayileşmesini sürdüren ülkemiz açısından da geçerlidir. Nitekim, toplam ölümlerin %13-14'ünü, iş kazası sonunda meydana gelen ölümler oluşturmaktadır. 1985 yılında meydana gelen 150 bin iş kazasında, 1600 işçi hayatını kaybetmiş ve 2800 işçi de, sürekli iş göremez duruma düşmüş, yani sakat kalmıştır.

İŞ KAZALARININ NEDENLERİ

İş kazalarının oluşmasındaki başlıca etkenler olarak; makine ve tezgâhlarda gerekli koruyucu güvenlik tedbirlerinin bulunmaması veya kullanılmaması, işçinin sağlık ve güvenlik konusunda yeterince eğitilmeyişi ve psikolojik etkenlerin varlığı gibi birtakım etkenleri sıralamak mümkündür. Bunun gibi işçinin, işyeri dışındaki sorunlarını aklından çıkarmayışi da, iş kazalarının meydana gelmesinde önemli rol oynamaktadır.

Etkili bir işçi sağlığı ve iş güvenliği sistemi için, her şeyden önce, yeterince gelişmiş bir mevzuat ile etkin bir denetim örgütünün ve etkili bir hukuki yaptırım sisteminin varlığı şarttır. Soruna ülkemiz açısından yaklaşacak olursak, ülkemizde işçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatının, nispeten gelişmiş olduğu belirtilmelidir. Nitekim, Türkiye, bu konuda sekiz temel uluslararası çalışma sözleşmesini onaylamıştır. Bu konuda, Türkiye'nin, tehlike halinde işçinin işi bırakabilmesini öngören 155 sayılı sözleşmeyi ileride onaylaması, yerinde olur. Bunun dışında, konuya ilişkin milli mevzuatın, genelde yeterli olduğu söylenebilir. Buna karşılık, devlet denetim örgütü içinde yer

alan kuruluşlar, çok sayıda olup, bunlar arasında bir işbirliğinin bulunmadığı ve çalışmaların belirli bir koordinasyon içinde yürütülmediği görülmektedir. Sonra, işçi sağlığı ve iş güvenliği devlet denetim örgütünün sahip olduğu denetim elemanı sayısı da, son derece düşüktür. Gerçekten, 600 binden fazla sayıdaki işyerini, sayıları 200-300 arasında değişen denetim elemanı ile denetleyebilmek, imkânsız gibidir. Nitekim, şimdiye kadar en çok teftişin yapıldığı yıl içinde bile, sigortalı işçilerin ancak %11'i denetlenebilmiştir. Bunun gibi, mevcut denetim elemanlarının, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda yeterince eğitilmiş oldukları da söylenememektedir. Bu açıdan, yükseköğretimde işçi sağlığı ve iş güvenliği konularına daha fazla ağırlık kazandırılması yerinde olur. Diğer yandan işyerlerindeki işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının, danışma kurulları niteliğinden kurtarılması ve bunlara, işçilerin de eşit ölçüde katılması imkânının tanınması zorunludur. Nihayet, tazminat ödemek yerine, işvereni caydırıcı bir yaptırım sisteminin kurulması gerekmektedir.

İŞÇİ-İŞVEREN-DEVLET İŞBİRLİĞİ

İş kazaları ile meslek hastalıklarını önle-

menin yolu, yeni hukuki düzenlemelerden çok, işçi (sendika) - işveren-devlet üçlüsünün işbirliğinden geçmektedir. Buna göre, devletin, mevcut yapısal aksaklıklarından arınmış bir işçi sağlığı ve iş güvenliği denetim örgütü eliyle etkin bir iş güvenliği denetimini sağlaması ve mesleki eğitim yoluyla işverenler ile işçi sendikalarının da, işçilere gerekli iş güvenliği bilincini vererek devletle işbirliğine girmeleri, önümüzdeki dönemde yeni iş kazaları ile meslek hastalıklarının yaşanmasının önlenmesini gerçekleştirebilecektir. Her üç kesimin özellikle Milli Prodüktivite Kurumu içindeki ergonomi çalışmalarına yardımcı olmaları, sorunu hafifletebilmede yarar sağlayacaktır.

SONUÇ

İş kazaları sonucunda kaybedilen işgünü sayısı, ülkemizde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, grevde kaybedilenlere oranla %60 daha fazladır. Bu bakımdan, grevde kaybedilen işgünlerinin ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde hassasiyetle duran çevrelerin, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunlarına karşı, bunlardan daha fazla duyarlı olmaları, yerinde olur. Çünkü, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunu, her şeyden önce, bir insanlık sorunudur.

İş kazaları sonucunda kaybedilen iş günü sayısı, ülkemizde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, grevde kaybedilenlere oranla % 60 daha fazladır